

Riksdagens protokoll

2008/09:20

Måndagen den 27 oktober

Kl. 11.00 – 11.46

17.00 – 17.01

Protokoll
2008/09:20

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 21 oktober.

2 § Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Lena Olsson* (v) av sagt sig uppdraget som suppleant i EU-nämnden.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Anmälan om kompletteringsval till utskott och EU-nämnden

Förste vice talmannen meddelade att Vänsterpartiets riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Marianne Berg som suppleant i EU-nämnden.

Förste vice talmannen meddelade vidare att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält Hans Unander som suppleant i justitieutskottet och kulturutskottet under Anneli Särnblads ledighet och Hannah Bergstedt som suppleant i justitieutskottet och trafikutskottet under Kristina Zakrissons ledighet.

Förste vice talmannen förklarade vald till

suppleant i EU-nämnden

Marianne Berg (v)

Förste vice talmannen förklarade vald *under tiden den 27 oktober 2008–9 januari 2009* till

suppleant i justitieutskottet

Hans Unander (s)

suppleant i kulturutskottet

Hans Unander (s)

suppleant i justitieutskottet
Hannah Bergstedt (s)

suppleant i trafikutskottet
Hannah Bergstedt (s)

4 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Förste vice talmannen meddelade att *onsdagen den 29 oktober* skulle *votering äga rum efter debattens slut*. Voteringen kl. 16.00 skulle utgå.
Meddelandet hade delats ut till riksdagens ledamöter.

5 § Meddelande om frågestund

Förste vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 30 oktober kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Statsrådet Mats Odell (kd), statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m), jordbruksminister Eskil Erlandsson (c), integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp) och statsrådet Tobias Billström (m).

6 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2008/09:32

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:32 Demokratiskt inflytande och kontroll över finanskapitalet

av Jacob Johnson (v)

Interpellationen kommer att besvaras den 11 november 2008.

Skälet till dröjsmålet är andra åtaganden som inte gått att ändra på.

Stockholm den 21 oktober 2008

Finansdepartementet

Anders Borg (m)

Enligt uppdrag

Magnus Dahlberg

Tf. Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:47 Jobb- och utvecklingsgarantin
av Luciano Astudillo (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 11 november 2008.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa.

Stockholm den 20 oktober 2008

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Catharina Nordlander

Tf. Expeditions- och rättschef

Interpellation 2008/09:50

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:50 Ökade klyftor i vården

av Christina Zedell (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 11 november 2008.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 20 oktober 2008

Socialdepartementet

Göran Hägglund (kd)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditions- och rättschef

7 § Svar på interpellation 2008/09:34 om stereotypa attityder mot kvinnor i medierna

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO

SABUNI (fp):

Herr talman! Siv Holma har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att minska sexualisering av det offentliga rummet samt vilka åtgärder jag kommer att vidta för att minska de stereotypa attityderna mot kvinnor och män i medierna.

Det är viktigt att komma ihåg att medierna i Sverige är självständiga och oberoende. Möjligheterna till statlig styrning av mediernas redaktionella innehåll är och ska vara mycket begränsade. Inom ramen för de bestämmelser som finns till exempel i yttrandefrihetsgrundlagen, radio- och tv-lagen och sändningstillstånd är det upp till den ansvariga utgivaren att fatta beslut i innehållsfrågor.

Jag välkomnar självfallet debatt om stereotypa attityder mot kvinnor i medierna. Jag upprörs som de flesta andra när kvinnor, men även män, för löjliga eller framställs på ett könskränkande eller könsstereotypt sätt i medierna. Debatt och diskussion kring dessa frågor kan säkerligen bidra till en större medvetenhet i medieföretagen.

Regeringen beslutade i våras att inte gå vidare med lagförslaget om förbud mot könsdiskriminerande reklam som lades fram i betänkandet *Könsdiskriminerande reklam – kränkande utformning av kommersiella meddelanden*, SOU 2008:5, genom att lägga betänkandet till handlingarna.

Skälet är att det lagförslag som utredaren lämnat kan komma att stå i strid med tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Jag är inte beredd att ta upp frågan om eventuella ändringar i grundlagarna för att kunna lagstifta mot könsdiskriminerande reklam. Jag tror inte heller att man genom lagstiftning uppnår den effekt som är önskvärd, och jag är även av det skälet inte beredd att driva frågan om lagstiftning vidare.

Det är min uppfattning att egenåtgärder inom detta område är ett effektivt medel för att hålla näringslivet vaksamt och debatten levande. Näringslivets Etiska Råd mot Könsdiskriminerande reklam, ERK, inrättades av branschen för ca 20 år sedan för att motverka könsdiskriminerande reklam men också som ett alternativ till lagstiftning. Målet med verksamheten är att motverka könsdiskriminerande reklam och bidra till en hög etisk standard hos annonsörer och reklamproducenter genom vägledande beslut. Utgångspunkten för ERK:s bedömning är Internationella Handelskammarens grundregler för reklam.

Att näringslivets självsanerande åtgärder fungerar och är effektiva är av största vikt. Därför välkomnar jag initiativet från Sveriges Annonsörer att ta detta arbete ett steg vidare genom att inrätta en branschfinansierad reklamombudsman. Ombudsmannen tillträder den 1 november 2008 och kommer att ersätta såväl ERK som Marknadsetiska Rådet, liksom ytterligare ett fyrtiotal specialiserade nämnder.

Reklamombudsmannen kommer att arbeta brett mot alla former av oetisk reklam. Genom att alla krafter och resurser samlas under en hatt stärks förutsättningarna för Reklamombudsmannen att agera snabbare och mer kraftfullt.

Anf. 2 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Jag får börja med att tacka för svaret på min interpellation. Samtidigt måste jag konstatera att integrations- och jämställdhetsministern sin vana trogen gav ett mycket kortfattat svar på en frågeställning som är stor och omfattande. Jag hoppas att ministern i sina kommande inlägg kommer att utveckla sina svar på kritiken från FN:s kommitté för avskaffande av diskriminering av kvinnor.

Herr talman! Kommittén tycker att det är oroväckande att det finns ”stereotypa attityder mot kvinnor som hotar att underminera deras rättigheter”. Kommittén skriver vidare att ”sådana attityder är särskilt utbredda i media, där kvinnor och män ofta framställs på ett stereotypt sätt” och att ”det förekommer en sexualisering av det offentliga rummet i Sverige”. Kommittén uppmanar därför Sverige att vidta ”föregripande och hållbara åtgärder” såsom att ha informations- och utbildningskampanjer samt uppmuntra massmedierna att främja kulturella förändringar. De uppmanar också Sverige att förbättra sina strategier för att bekämpa sexualiseringen av det offentliga rummet.

Kommittén talar i termer av ”att vidta föregripande åtgärder” för att dels se till att medieproduktionen och medietäckningen inte ska vara diskriminerande, dels öka medvetenheten om dessa frågor hos medieägarna och berörda branschaktörer. I utlåtandet uppmanar kommittén Sverige till djupgående forskning och undersökningar om hur könsrollsstereotyper påverkar tillämpningen av kvinnokonventionen. Som en avslutande uppmaning vill man att Sverige ska genomföra en konsekvensbedömning av nuvarande åtgärder för att kartlägga brister och åtgärda dem för att få en förbättring till stånd.

Ministerns svar på FN-kommitténs kritik och uppmaning är, kortfattat, att debatt och diskussion kan bidra till större medvetenhet hos mediaföretagen, att ingen lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam införs och att näringslivet självt kan sanera all könsdiskriminerande reklam.

Herr talman! Nästa gång Sverige ska lämna sin rapport är i september 2010. Vad jag kan förstå står vi inför två förlorade år eftersom ministern enligt interpellationssvaret inte tänker vidta några aktiva åtgärder. Har ministern några planer på hur Sverige ska arbeta för att möta FN-kommitténs kritik och uppmaningar?

Alliansregeringen har nyligen lagt fram en forskningsproposition. Finns det några pengar anslagna till djupgående forskning och undersökningar om hur könsrollsstereotyper påverkar tillämpningen av kvinnokonventionen? Kommer ministern att medverka till att regeringen genomför en konsekvensbeskrivning av vad näringslivets självsanerande åtgärder resulterat i? Och hur ska regeringen gå vidare för att få bort de stereotypa attityderna till kvinnors och mäns roller och ansvar?

Herr talman! Enligt kvinnokonventionens artikel 5 har Sverige förbundit sig att vidta alla lämpliga åtgärder för att ändra mäns och kvinnors sociala och kulturella beteendemönster för att därmed avskaffa fördomar samt seder och bruk som grundar sig på föreställningar om kvinnors underlägsenhet och på stereotypa könsroller. De roller som kvinnor har i de kommersiella medierna är begränsade till kropp, utseende, relationer och sexualitet. Betoningen på kvinnors utseende, kroppar och sexualitet bidrar till att hålla kvar idén om att kvinnors viktigaste uppgift är att vara tillgängliga för män och behaga deras begär. Det krävs mycket av kvinnor för att uppfylla idealkravet om utseende, och där bidrar som bekant medierna på ett sådant sätt att det upprätthålls.

Anf. 3 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO

SABUNI (fp):

Herr talman! Jag förstår fullständigt den frustration som Siv Holma känner inför långsamheten i förändringarna, om det ens alltid sker förändringar, i vårt samhälle när det gäller de stereotypa beskrivningarna av kvinnor – och män för den delen – i reklam och medier.

Det görs en hel del. Som jag sade i svaret är opinionsbildning inte att förakta.

Man har infört lagar till exempel i våra nordiska grannländer, lagar som vi har följt under ett antal år, men det finns fortfarande inga utvärderingar som visar att de skulle ha mindre könsdiskriminerande reklam än vi har.

En skillnad mellan Siv Holma och mig är att jag inte vill lagstifta. Jag vill inte införa en lag som innebär att vi måste ändra i grundlagen när vi vet att det inte ger några resultat att räkna med.

Opinionsbildning är viktigt. Det jobb som Reklamombudsmannen kommer att göra kommer att vara viktigt. Medierådet har till uppgift att både utbilda våra unga och föräldrar och kommunicera med medierna om hur man gestaltar olika saker i medierna. Radio- och tv-lagen innehåller bestämmelser utifrån våra grundläggande demokratiska värden om hur reklamen och medierna ska hantera och utforma ljud- och bildupptagningar i sändningarna.

Det sker en hel del redan. Men ett förändringsarbete tar alltid tid. Jag är beredd att lyssna till ytterligare förslag på åtgärder – förutom lagen, för den ger inget resultat, förutom att man måste gå in och rota i grundfrihetslagarna. Men om det finns ytterligare åtgärder som Siv Holma anser att vi inte har vidtagit lyssnar jag gärna till de förslagen för att i så fall ge dig svar på om det är möjligt att genomföra eller inte.

Det finns forskningspengar. Vi har precis presenterat en forskningsproposition som innehåller väldigt mycket pengar. Det är upp till alla forskare att bestämma vad de vill forska om och ansöka om pengarna. Är det så att det finns forskare som vill forska om hur medierna fungerar i samhället är de välkomna att ansöka om de pengar som finns.

Anf. 4 SIV HOLMA (v):

Herr talman! För att börja där ministern slutade: Den fördjupade forskning som jag talade om i förra anförandet är någonting som FN-kommittén uppmanar Sverige att göra. Jag uppfattar det som ett väldigt starkt skäl till att från svenska regeringens sida vidta åtgärder och inte bara vara passiv och förvänta sig att forskare eventuellt ska forska om mediernas roll i sammanhanget.

Visst kan medier på ett mer medvetet sätt avspegla kvinnors olika liv och bidrag till samhällsutvecklingen? Viktiga områden för att få en ändring till stånd är dels att få in fler kvinnor på beslutande nivåer, dels att minska löneskillnaden mellan kvinnor och män. Mediernas sätt att beskriva kvinnor och män präglas av segregering inom nyheter, film, reklam och underhållning. Kvinnor och män får olika roller.

Jag har varit inne på vilka roller det är. Det handlar om teman som skönhet, sexualitet, relationer och omsorg. För männen handlar det om teman som yrkesroller, aktion, prestation, aggression, våld och kriminalitet. Männen finns i en offentlig sfär, kvinnorna i en privat. Till två tredjedelar är det män som uttalar sig eller omtalas i nyheterna. Politiskt, rättsligt och publicistiskt råder en motsättning mellan jämställdhet, som enligt min uppfattning är en fråga om demokrati och mänskliga rättigheter, å ena sidan och yttrandefriheten och tryckfriheten å den andra.

Vad kommer ministern att ge för svar till FN-kommittén för att ändra de stereotypa attityderna mot kvinnor i medierna? Jag efterlyser naturligtvis aktiva åtgärder. Jag kan tänka mig att aktörerna kommer att göra saker och ting ju mer medvetenheten ökar. Men jag ställer naturligtvis min fråga till regeringen.

Jag har försökt sätta mig in i näringslivets självsanerande insats i form av den så kallade Reklamombudsmannen. Jag läste att anledningen till att Sveriges Annonsörer ville tillsätta denna ombudsman var att man

ville slippa utökad lagstiftning. Frågan som genast infinner sig hos mig är: Vad är branschen rädd för? Kan det vara risken för att bli dömd för sanktioner? Vad jag kan förstå får någon som blir fälld ett ”fällningsuttalande”. Det kan vara lite skämmigt att bli uthängd, men en lagstiftning hade inneburit en starkare sanktionsmöjlighet.

Reklamombudsmannen kommer att ha ett bredare uppdrag än att bara se på könsdiskriminerande reklam. Arbetsfältet blir mindre. Reklamombudsmannen har som jag kan utläsa en mindre stab att jobba med jämfört med det som har funnits tidigare, vilket gör mig konfunderad.

Vad anser ministern att det finns för garantier för att Reklamombudsmannen kommer att fungera på ett bättre sätt än det som har funnits tidigare, ERK? Ingenting har i grunden förändrats, vad jag har förstått. Vad är det som gör att Reklamombudsmannen har bättre möjligheter att beivra könsdiskriminerande reklam?

Anf. 5 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO

SABUNI (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att FN-kommittén inte formulerar Sveriges politik. Det gör vi i regeringen, i denna kammare och i partierna. FN-kommittén kontrollerar och undersöker medlemsländerna och ser hur situationen i varje land är. Detta är någonting de uppmärksammar oss på. Vi ska uppskatta att de gör det.

Stereotypa attityder förekommer i hela världen. Vi försöker jobba så gott vi kan på olika sätt för att komma till rätta med det. Men det vore fel att tro att sexism förekommer i ett samhälle avskilt från det faktum att det förekommer rasism, diskriminering och andra beteenden som vi också vill motarbeta. En reklamombudsman som ser till helheten är väl inte helt fel? Det ena påverkar det andra. Att man samlar ihop resurserna från små nämnder till en större ombudsman är väl inte heller fel i denna bemärkelse?

Detta kan vi jämföra med den nya diskrimineringslagstiftningen och den nya ombudsmannen. Vi är överens över partigränserna om att vi ska ha en ombudsman och en lagstiftning, eftersom olika orättvisa eller olämpliga beteenden i samhället har med varandra att göra.

Jag ser det på samma sätt när det gäller Reklamombudsmannen. Därför välkomnar jag deras arbete. Reklamombudsmannen har precis tillträtt, nu i november. Jag kan inte garantera hur det kommer att fungera. Jag kan bara säga att jag tror på det faktum att man för samman resurserna för att kunna hantera detta på ett effektivare sätt än små nämnder kunde göra.

Jag vill framhäva att det görs en hel del. Förändringsarbete tar tid. Lagen har inte visat sig fungera i våra grannländer. Jag är inte beredd att ändra i grundlagen för en lag som inte ger resultat. Finns det ytterligare åtgärder man kan vidta lyssnar jag gärna till förslag.

Vi ägnar oss åt opinionsbildning när vi debatterar denna fråga här. Näringslivet lyssnar på detta. Opinionsbildning kommer Reklamombudsmannen att ägna sig åt, och det gör medierna själva. Vi ska vara glada.

Jag uppskattar att du interpellerar om denna fråga, så att vi får diskutera den gång på gång. Jag tror att budskapet behöver upprepas hela tiden. Det behöver hela tiden skickas signaler att det är oacceptabelt med

könsstereotyp reklam, för oss som medborgare och konsument. Vi har också konsumentmakt att förändra. Den som använder sig av könsstereotyp reklam ska kunna få sina varor och tjänster bojkottade. Man kan förmedla till invånare och konsument att det är möjligt att göra så.

Anf. 6 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Jag är övertygad om att Sverige kommer att följa de andra nordiska länderna och införa en lagstiftning om att förbjuda könsdiskriminerande reklam. Att införa ett förbud är en viktig markering från lagstiftarens sida om att denna typ av reklam inte är accepterad. För att vi ska få ett samhälle som är jämställt krävs det att kvinnors kroppar inte exploateras på det sätt som sker i dag.

Herr talman! Jag läste att frågan om sexualiseringen av det offentliga rummet inte längre finns kvar i alliansregeringens jämställdhetspolitik. Det förvånar mig. Den alltmer ökande exploateringen och kommersialiseringen av kvinnors kroppar bidrar som alla vet till att hålla kvar föreställningen om att kvinnor är mindre värda än män, att kvinnor är underordnade.

När kvinnan reduceras till ett objekt bidrar det i sin tur till att det blir ett kortare steg att ta för att kränka eller misshandla henne. Hon är ju bara ett objekt. Hur ska ministern kunna bemöta FN-kommitténs kritik och uppmaning till aktiva åtgärder när ni inte föreslår några aktiva åtgärder för att motverka sexualiseringen av det offentliga rummet?

Man kan ju alltid hoppas på att andra gör någonting. Men det är också viktigt att regeringen vidtar aktiva åtgärder och klart deklarerar: Detta accepterar vi inte, och därför inför vi en lag mot könsdiskriminerande reklam.

Jag har inte sett några positiva saker med näringslivets självsanerande insatser. I det stora hela har det inte förändrats speciellt mycket. Jag ser det inte. Regeringen hade kunnat vara mer aktiv.

Jag tror att det finns en chans att göra någonting på riktigt och inte bara vänta sig att marknadskrafterna ska lösa allt så att vi inte står inför två förlorade år.

Anf. 7 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO

SABUNI (fp):

Herr talman! Vi är aktiva och vi kommer att fortsätta att vara aktiva. Fortfarande kan jag inte se att det finns några bevis för att lagarna i våra grannländer som har lag mot könsdiskriminerande reklam har lett till mindre könsdiskriminerande reklam i de länderna.

Gränsen för vad som är könsdiskriminerande och inte är väldigt vag. De här länderna har liknande typ av reklam som vi har trots lagen. Jag vet inte vad det är som Siv Holma egentligen vill lagstifta mot.

Är det Hennes & Mauritz-reklam som inte ska få existera? Den existerar i de länder där det finns lag mot könsdiskriminerande reklam. Det är den svårdragna gränsen som gör att lagen inte heller ger effekter. Det finns annat man kan göra.

Detta andra görs nu. Finns det ytterligare åtgärder är jag beredd att titta på det och reflektera över det. Jag tycker själv att det är upprörande med könsdiskriminerande reklam. Vi ägnar tid åt att tänka på: Vad kan vi göra ytterligare?

Siv Holma och hennes parti är också välkomna att föreslå ytterligare åtgärder. Men återigen: Opinionsbildning, radio- och tv-lagen, Reklamombudsmannen och Medierådet gör att vi alla jobbar med frågorna för att vi ska komma till rätta med könsdiskriminerande reklam.

Förändringsarbete tar tid. Jag kan beklaga att det inte går fortare än det gör i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2008/09:20
27 oktober

Svar på
interpellationer

8 § Svar på interpellation 2008/09:35 om mäns sexualiserade våld mot kvinnor

Anf. 8 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO

SABUNI (fp):

Herr talman! Lena Olsson har frågat justitieministern hur hon avser att hantera den kritik som framförts av FN:s kommitté för avskaffande av diskriminering av kvinnor, Cedawkommittén, bland annat gällande lågt antal åtal och fällande domar när det gäller mäns våld mot kvinnor och våldtäkter. Vidare frågar Lena Olsson vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att minska mäns efterfrågan på sexuella tjänster samt för att minska sexslavhandeln med kvinnor och barn.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Regeringen har vidtagit kraftiga åtgärder för att bekämpa både mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld samt våld i samkönade relationer respektive prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Två handlingsplaner har antagits. Åtgärderna i handlingsplanerna beräknas uppgå till drygt 800 miljoner respektive 213 miljoner kronor. Genom uppdrag till ett stort antal myndigheter har regeringen konkretiserat de olika åtgärderna i handlingsplanerna.

Flera av åtgärderna i handlingsplanerna riktar in sig på de områden Cedawkommittén behandlat. Polis, åklagare, domstolar och kriminalvård är viktiga aktörer i arbetet för att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Kraftfulla åtgärder har vidtagits för att minska mörkertalet när det gäller anmälningar av denna brottslighet, för att höja lagföringsprocenten samt stärka kompetensen och kapaciteten hos berörda myndigheter.

Av de drygt 26 850 fall av misshandel mot kvinna som anmälades år 2007 klarades 21 procent, det vill säga 5 600 brott, upp genom så kallad personupplärning. Det innebär att brottet ledde till lagföring. Vad gäller misshandel mot män som uppgick till 45 800 anmälda brott klarades 17 procent upp.

Antalet anmälda misshandelsbrott mot kvinnor som leder till lagföring har ökat med närmare 10 procent år 2007 jämfört med året innan. Det är positivt men självfallet inte tillräckligt.

När det gäller utveckling av kriminalstatistiken arbetar Brottsförebyggande rådet kontinuerligt med att ta fram nya så kallade brottskoder. Brå utreder för närvarande möjligheterna att införa särskilda brottskoder vid misshandel respektive våldtäkt där brottsoffret och gärningsmannen har eller har haft en nära relation.

Brottsoffermyndigheten har fått i uppdrag av regeringen att genomföra ett utbildningsprogram riktat till personal inom polisen, Åklagar-

myndigheten och domstolsväsendet. Utbildningsprogrammet syftar till att öka kunskapen om sexualbrottsoffer och att förbättra bemötandet av dessa brottsoffer.

Regeringen har även lämnat uppdrag till Rikspolisstyrelsen att intensifiera arbetet med att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld samt våld i samkönade relationer. Rikspolisstyrelsen genomför också ett uppdrag som gäller utformandet av miljöer anpassade för utredning av brott mot kvinnor.

Redan år 2007 tillfördes Kriminalvårdens anslag ytterligare 20 miljoner kronor för att förstärka behandlingen av sexualbrottsdömda män samt män som dömts för våld i nära relationer. Kriminalvården har dessutom fått i uppdrag att genomföra en särskild satsning för att bland annat öka möjligheterna till deltagande i programverksamhet för dessa grupper av män samt utveckla arbetet vad avser riskbedömning, metoder, utslussning och samverkan med andra huvudmän.

I handlingsplanen mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål aviserar regeringen flera åtgärder med syfte att minska efterfrågan på sexuella tjänster och människohandel för sexuella ändamål. Bland annat kommer Socialstyrelsen att få i uppdrag att utvärdera och utveckla arbetet inom kommunerna som rör insatser riktade till sexköpare. En kartläggning och uppföljning av de etiska riktlinjer som finns inom statsförvaltningen som berör frågan om sexköp kommer också att genomföras. Medel för utbildningsinsatser som syftar till att öka kunskapen om dessa etiska riktlinjer bland personal inom berörda myndigheter kommer att avsättas. Regeringen kommer också att stödja frivilligorganisationernas arbete för att motverka efterfrågan.

För att fler personer som begår människohandelsbrott ska ställas till svars behöver lagföringen utvecklas och bli mer effektiv. Bekämpningen av människohandel kräver en väl utvecklad samverkan över myndighetsgränser. Regeringen har avsatt särskilda medel för operativa insatser för att bekämpa människohandel och prostitution till polisen och Åklagarmyndigheten. Utöver detta har polisen och Åklagarmyndigheten fått särskilda medel för kompetensutveckling, internationellt samarbete och metodutveckling.

Slutligen kan nämnas att regeringen i våras beslutade om direktiv till en utredning för att utvärdera tillämpningen av förbudet mot köp av sexuell tjänst, som varit i kraft sedan januari 1999, och de effekter förbudet har fått. Syftet med utvärderingen är att undersöka hur bestämmelsen fungerar i praktiken och vilka effekter förbudet har haft för förekomsten av prostitution och människohandel för sexuella ändamål i Sverige. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2010.

Anf. 9 LENA OLSSON (v):

Herr talman! Jag vill tacka ministern så mycket för svaret. Det var långt och en redogörelse för vad man just nu håller på med för att till viss del komma till rätta med mäns sexualiserade våld mot kvinnor. Vi har från Vänsterpartiet sagt att mycket och mycket i förslagen är bra. Vi har också sagt att vi tror att man kan göra mer.

Jag hade några frågor till ministern. Som något slags start på en debatt ställde jag frågan: Vilka åtgärder avser ministern att vidta för att minska mäns efterfrågan på sexuella tjänster? Det handlade också om hur

det ska leda till flera åtal när det gäller mäns våld mot kvinnor och våldtäkter, som är förhållandevis lågt.

Vi har i en del andra debatter här förut tagit upp kvinnors underordning. I debatten om regeringens handlingsplan om mäns våld mot kvinnor tog vi upp att regeringen i handlingsplanen väljer att förklara våldet utifrån ett individualistiskt perspektiv.

Vänsterpartiet anser att det är svårt att ta ett samlat grepp på problemet om den grundläggande analysen av våldet saknas. Vår feministiska förståelse av våldet har till stor del utvecklats ur kvinnojourernas praktiska arbete med kvinnor som utsatts för mäns våld. Om man inte tar i beaktande könsmaktsordningen missar man hela poängen.

Jag sade förut att de handlingsplaner som har kommit är bra. Men jag tycker också att man fokuserar mycket på vad som händer när olyckan redan har varit framme i stället för att jobba mer förebyggande.

Vi menar att om man har kunskapen om könsmaktsordningen med sig, till exempel i utbildningsväsendet, och tänker på genusperspektivet när det gäller hela rättsväsendets yrkesgrupper så skulle det se lite annorlunda ut. Det gäller också utbildning för våra barn; det här ska finnas med redan från början i skolan. Vi tror att det skulle se annorlunda ut då.

Jag satt och hörde på den förra debatten då ministern efterlyste konkreta förslag. Vi efterfrågar en nationell upplysningskampanj som syftar till att minska antalet våldtäkter. Man kan jämföra med Brottsoffermyndighetens kampanj Mäns våld mot kvinnor som genomförde affischering och så vidare.

Vi tycker också att man borde inrätta en oberoende kommission för kartläggning av brister i förundersökningar om våldtäkt. Detta är förslag som även Amnesty har fört fram i rapporten *Fallet nedlagt – våldtäkt och mänskliga rättigheter i de nordiska länderna*.

Jag skulle gärna vilja att ministern kommenterar detta att man kan göra ytterligare förbättringar utöver det som står i planerna.

Anf. 10 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag håller med Lena Olsson om att mer kan göras och kommer att göras – absolut. Jag tror att det vore ett misstag att tro att de två handlingsplaner som jag fokuserar svaret på är den universala lösningen på problemen. Men nu har de just presenterats och håller på att genomföras, och jag tycker att det är rätt att vi låter handlingsplanerna få verka och ser vilka resultat vi når. Vi får också fortsätta att tänka på ytterligare åtgärder.

Jag anser att det är bra grepp vi har tagit när vi har samlat ihop olika myndigheter och olika samhällsarenor för att försöka komma till rätta med problemen. Jag tror egentligen inte att det är så många saker man behöver göra annorlunda, utan man ska kanske ta fasta på att fortsätta med den här typen av arbete. Resurserna ska inte minskas när det gäller att satsa på det här.

Det allra viktigaste vi kan göra är väl ändå att börja med våra barn. Vi ska redan tidigt börja prata om de här frågorna och visa på att det är oacceptabelt att de här fenomenen förekommer i vårt samhälle. Därför har vi presenterat ett program för skolan som kostar 110 miljoner kronor. Det handlar just om att kompetensutveckla lärare som vill ha redskap och

Prot. 2008/09:20
27 oktober

Svar på
interpellationer

möjligheter att bli bättre på att kommunicera de här frågorna med unga och barn i skolan. En delegation kommer att tillsättas med uppdrag att följa samhällsutvecklingen och återkomma med åtgärder för vad vi politiker kan göra för att förbättra situationen på olika sätt.

Som jag läste upp i mitt svar tidigare görs det också en hel del just för att förebygga problematiken. Jag tror som Lena Olsson att det inte räcker med att bara ta hand om offren, utan vi måste förebygga. Då handlar det mycket om lagföringen och hur den fungerar. Det har en förebyggande effekt.

Det handlar om de metoder vi har inom Kriminalvården – programverksamhet för att män inte ska upprepa sitt våld. Den typen av metoder finns också inom socialtjänsten när det gäller mäns våld mot kvinnor. De ska utvecklas och bli bättre.

Det handlar om de etiska riktlinjerna och att de ska komma fler till del. De svenskar som åker utomlands ska inte heller där köpa sex. På samma sätt som vi säger att det är oacceptabelt att göra det i Sverige är det oacceptabelt att göra det utomlands.

Inte minst frivilligorganisationernas insatser är viktiga, för de organisationerna kommer ofta i kontakt med de här människorna på ett helt annat sätt än vi politiker eller myndigheter gör. Också där görs det satsningar för att de ska kunna bli bättre på att förebygga den här typen av fenomen.

Det görs alltså en hel del, och mer kommer att behöva göras. Vi ska göra mer, men jag tror att det också är bra att vi låter de förslag som föreligger verka nu. Då får vi se vilka resultat vi når.

Anf. 11 LENA OLSSON (v):

Herr talman! Jag fick ingen återreflektering på det här med könsmaktordningen och genusperspektivet när det gäller utbildningar till exempel inom rättsväsendet. Det kan också handla om skolans värld. Jag vill gärna ha en kommentar till det.

Från Vänsterpartiets håll har vi också föreslagit ombud när man har blivit utsatt för sexuellt våld – våldtäkt, misshandel och så vidare. Det är viktigt med bemötandet av dessa brottsoffer – en våldtagen eller misshandlad kvinna. Det är viktigt att det görs på rätt sätt. Den polis som möter kvinnan ska ha en utbildning för hur han eller hon ska bemöta henne för att det i övrigt i rättsprocessen ska gå så smärtfritt som möjligt. Kvinnor känner en stor skam och skuld när de har varit utsatta för sådana här brott.

Det gäller också att uppdelat statistiken. Vi vill ha den fördelad så att man slipper sitta och leta sig fram i polisanmälningar när man sitter och forskar. Det är tidsödande när det inte är uppdelat i våld i nära relationer eller inte, man eller kvinna och så vidare. Vi vill specifikt att detta ska delas upp så att det framgår bättre.

Vi har också motionerat om att det här inte precis är gratis. Socialstyrelsen kom för några år sedan fram till att våldet mot kvinnor kostar ungefär 3 miljarder, och då är det inte så mycket uppgifter man har att räkna på. Det finns en äldre undersökning från England som påvisar att kostnaden skulle vara ungefär tre gånger så stor. Vi skulle alltså tjäna på att fördjupa oss och förbättra arbetet.

Jag är glad om man konkret tar till sig det som Vänsterpartiet har drivit. Det här är viktiga frågor för oss, och det har det varit även bakåt i tiden.

Vi har talat om utbildningar av rättsväsendets olika yrkesgrupper. Vi har en ganska föråldrad domarkår. När det gäller vidareutbildningar kan de själva bestämma vilka de vill delta i. Vi har motionerat om att det ska vara obligatoriskt för domarkåren att förkovra sig i de här frågorna. Det här har varit lite känsligt, för man ska ju inte få påverka domarnas sätt att döma. Men för mig och för Vänsterpartiet blir det väldigt konstigt. Kunskap kan aldrig leda till att man dömer fel. Det måste snarare leda till att man har bättre perspektiv, kunskap och förståelse om de här frågorna och därför kan döma rätt. Det har förekommit ganska mycket i domstolsförhandlingar när det gäller vad domarna säger och hur de beter sig mot kvinnorna. Jag skulle gärna vilja höra ministrarnas kommentar till det.

Prot. 2008/09:20
27 oktober

*Svar på
interpellationer*

Anf. 12 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Vi börjar med ordet könsmaktsordning. Vi har valt att inte använda oss av det begreppet av den enkla anledningen att vi ser att det finns olika maktordningar när vi jobbar mot mäns våld mot kvinnor. Det spelar roll om man är vit etnisk svensk från medelklassen och misshandlas eller om man är invandrad kvinna utan språkkunskaper och misshandlas. Alla dessa maktordningar spelar stor roll när det gäller hur vi bemöts av myndigheter med ansvar för att skapa trygghet för oss.

Därför har vi tagit bort begreppet könsmaktsordning, men vi jobbar på samma sätt som FN gör med att detta handlar om makt. Det handlar om över- och underordning. Vi erkänner att denna makt och över- och underordning framför allt drabbar kvinnor i förhållande till män, men vi säger också att det även förekommer över- och underordning mellan två kvinnor eller mellan två män. Det är också av den anledningen vi har kunnat föra in våld i samkönade relationer i den handlingsplan som nu håller på att verkställas. Det är svaret på det hela.

Lena Olsson pratar om ombud. Jag förstår egentligen inte riktigt idén, men jag kan hålla med om att polisen behöver bli bättre på bemötande av våldsoffren. De har också blivit bättre på det både kunskapsmässigt och i och med att det nu skapas miljöer där kvinnor som är misshandlade och har utsatts för trauman för första gången möts.

I somras var vi och invigde en sådan plats i Malmö. Det är min förhoppning att vi ska få se den typen av mottagningar hos polisen runt om i vårt land. Ska vi kunna ge kvinnor den trygghet de behöver för att kunna berätta vad de har utsatts för måste de känna att miljön är så trygg att de också vågar berätta.

I mitt svar sade jag att Brå jobbar med brottskoder. Det är lika viktigt för mig som för Lena Olsson att vi blir så bra som möjligt på att föra könsuppdelad statistik på alla samhällsområden. Den statistik som Sveriges Kommuner och Landsting har tagit fram har varit en av de saker som har uppmärksammat oss på den ojämställda vården. Jag menar att det är viktigt att vi har det också på det här området. Det jobbar som sagt Brå och polisen själva med att bli bättre på.

Det finns forskningsanslag för att vi ska förstå de här fenomenen bättre. 45 miljoner har anslagits för forskning om mäns våld mot kvinnor

men också om prostitution och människohandel. Vi får se hur många forskare som ansöker om dessa pengar. Det är 45 miljoner kronor. Ju fler som vill ägna sig åt att forska om detta, desto bättre.

Sedan håller jag också med om att domarkåren behöver utbildning. De erbjuds också utbildningar, och de har blivit bättre på att gå på dem. Det allra bästa vore kanske att juristutbildningen innehöll de här delarna. Jag kan inte på stående fot säga om det är så i dag eller inte. Jag vet bara att debatten har pågått i några år. Jag hoppas också att den högre utbildningen har tagit till sig att allmänheten efterfrågar att domarkåren också är utbildad i de här frågorna.

Men vi får inte glömma nämndemännen. De har lika stor makt som chefsdomarna, som man oftast hänvisar till. Det är därför som vi har inkluderat också dem i de fortsatta utbildningarna. Nämndemän ska också ha rätt att gå dessa utbildningar.

Vi försöker täcka upp så mycket som möjligt. Det här programmet har just börjat verka. Jag hoppas att vi ska kunna se bättre resultat om ett par år åtminstone.

Anf. 13 LENA OLSSON (v):

Herr talman! Som vänsterpartistisk kvinna tycker jag att man gör ett grundläggande fel när man inte tar med detta med könsmaktsordning. Det leder till att man ser att kvinnor är underordnade män och att det får konsekvenser i alla samhällssektorer. Jag tror att man skulle komma bra mycket längre om man hade den här analysen med sig i det förebyggande arbetet.

Det finns jättemånga saker som är bra i de här handlingsplanerna, men vi säger ändå att det blir ett individualistiskt perspektiv. Det läggs på individen, och det är strukturer som vi måste jobba med.

Jag ställde frågan om en obligatorisk vidareutbildning av domarkåren. Det har naturligtvis blivit bättre. Det har varit uppe i debatten. Frågan har lyfts upp rent medialt också. Man har diskuterat om det är okej att säga att en tjej har varit klädd si eller så. De här vidareutbildningarna är inte obligatoriska, utan man får välja om man vill gå eller inte. Vi menar att det måste vara obligatoriskt även för domarkåren.

När det gäller just dessa brottsoffer måste man sätta ned foten på allvar och diskutera hur man bemöter dessa kvinnor i hela kedjan. Jag menar att dessa brottsoffer behöver stöd redan från början. De behöver ett ombud som kan föra deras talan och vara deras trygghet.

Anf. 14 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Man måste absolut sätta ned foten för att brottsoffer inte ska behöva ramla mellan två stolar, och det gör vi också. Därför har länsstyrelserna i uppdrag att samordna relevanta aktörer på detta område så att samtliga kan möta kvinnan. Kvinnan ska inte fungera som en shoppingkund som går från myndighet till myndighet, utan myndigheterna ska samlas kring kvinnan för att hon ska kunna få det stöd hon behöver. Detta arbete jobbar länsstyrelserna med.

Jag tror att det arbete som polisen har inlett är viktigt. De ska se till att miljöerna där man tar emot kvinnor som har utsatts för denna typ av trauman är anpassade efter kvinnans stämning vid sådana tillfällen. Det arbetet har också påbörjats.

Jag tror inte att vi tycker olika i denna fråga. Jag tror inte ens att Lena Olsson och Vänsterpartiet egentligen saknar någonting viktigt i de handlingsplaner som finns förutom begreppet könsmaktsordning. Men könsmaktsordning handlar också om makt, över- och underordning. Vi använder oss av begreppen makt, över- och underordning, precis som FN-definitionen. Där inryms det som ni kallar för könsmaktsordning, men om man bara använder sig av begreppet könsmaktsordning riskerar man att missa andra maktordningar i vårt samhälle, och jag kan lova Lena Olsson att de existerar.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2008/09:59 till försvarsutskottet

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 11.46 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00, då de för dagens bordläggning aviserade ärendena väntades föreligga.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

10 § Anmälan och hänvisning av motioner till utskott

Anmälades
Motioner
med anledning av proposition 2008/09:61 Stabilitetsstärkande åtgärder
för det svenska finansiella systemet
2008/09:Fi2 av Ulla Andersson m.fl. (v)
2008/09:Fi3 av Thomas Östros m.fl. (s, mp, v)

Kammaren biföll talmannens förslag att motionerna omedelbart skulle hänvisas till finansutskottet.

Prot. 2008/09:20
27 oktober

*Svar på
interpellationer*

11 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Finansutskottets betänkanden
2008/09:FiU8 Ändring i lagen om lägenhetsregister
2008/09:FiU9 Medgivande för Riksbanken att delta i finansieringen av
avskrivningen av Liberias skuld till Internationella valutafonden
2008/09:FiU14 Utvidgning av insättningsgarantin

Justitieutskottets betänkande
2008/09:JuU8 Övergångsbestämmelserna till polisdatalagen

Utrikesutskottets betänkanden
2008/09:UU4 Nytt avgiftssystem för finansiering av Inspektionen för
strategiska produkter
2008/09:UU5 Stabiliserings- och associeringsavtal mellan Europeiska
gemenskaperna och deras medlemsstater å ena sidan och Republiken
Montenegro å den andra

Utrikesutskottets utlåtande
2008/09:UU7 Grönbok om EU och de utomeuropeiska länderna och
territorierna

Socialutskottets betänkande
2008/09:SoU2 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvs-
fonden under budgetåret 2007

Näringsutskottets betänkande
2008/09:NU6 Standardiseringens betydelse i en globaliserad värld

12 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 24 oktober

2008/09:64 Svensk hållning rörande avvisningar till Grekland

av *Göte Wahlström* (s)

till statsrådet Tobias Billström (m)

2008/09:65 Design i svenska företag

av *Börje Vestlund* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:66 En effektivare dagligvaruhandel

av *Börje Vestlund* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabb-
protokoll tisdagen den 11 november.

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 24 oktober

2008/09:146 Värnande av hyresrätten

av *Carina Hägg* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2008/09:147 Översyn av sekretesslagen

av *Otto von Arnold* (kd)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

den 27 oktober

2008/09:148 Själv mordssajter

av *Britta Rådström* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:149 Möjligheter för afghaner att ansöka om uppehållstillstånd

av *Bodil Ceballos* (mp)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:150 Möjlighet att söka uppehållstillstånd från annat land än hemlandet

av *Bodil Ceballos* (mp)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:151 Funktionshindrade barns ställning vid val av friskola

av *Lars Wegedal* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2008/09:152 Västsahara och EU:s Marockoförbindelser

av *Ameer Sachet* (s)

till statsrådet Ewa Björling (m)

2008/09:153 Svenska företags verksamhet på Västbanken

av *Ameer Sachet* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:154 Säkerhetspolitisk risk med gasledningen

av *Hans Wallmark* (m)

till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2008/09:155 Ökat ägaransvar inom bank- och kreditinstitutssektorn

av *Hillevi Engström* (m)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2008/09:156 HBT-personers mänskliga rättigheter i Sarajevo

av *Barbro Westerholm* (fp)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:157 Folkbokföringen

av *Britta Rådström* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:158 Folkbokföring, Skatteverket och regional hänsyn

av *Raimo Pärssinen* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:159 Uppgifter om förvanskningar av bevisning i rättegångar

av *Lena Olsson* (v)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:160 Förbjudna hönsburar

av *Sofia Arkelsten* (m)
till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2008/09:161 Statligt studiestöd

av *Anna König Jerlmyr* (m)
till statsrådet Lars Leijonborg (fp)

Frågorna 2008/09:146 och 147 redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 28 oktober.

Frågorna 2008/09:148–161 redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 november.

14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 24 oktober

2008/09:96 Biståndet till Ryssland

av *Kent Härstedt* (s)
till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2008/09:105 Åtgärder mot stigande arbetslöshet i Värmland

av *Tommy Ternemar* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

den 27 oktober

2008/09:110 Indien, kärnkraftsteknologi och icke-spridningsavtalet

av *Ameer Sachet* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 november.

15 § Kammaren åtskildes kl. 17.01.

Prot. 2008/09:20
27 oktober

Förhandlingarna leddes av förste vice talmannen.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Avsägelse	1
3 § Anmälan om kompletteringsval till utskott och EU-nämnden	1
4 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan.....	2
5 § Meddelande om frågestund	2
6 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
7 § Svar på interpellation 2008/09:34 om stereotypa attityder mot kvinnor i medierna.....	3
Anf. 1 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	3
Anf. 2 SIV HOLMA (v).....	4
Anf. 3 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	5
Anf. 4 SIV HOLMA (v).....	6
Anf. 5 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	7
Anf. 6 SIV HOLMA (v).....	8
Anf. 7 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	8
8 § Svar på interpellation 2008/09:35 om mäns sexualiserade våld mot kvinnor.....	9
Anf. 8 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	9
Anf. 9 LENA OLSSON (v).....	10
Anf. 10 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	11
Anf. 11 LENA OLSSON (v).....	12
Anf. 12 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	13
Anf. 13 LENA OLSSON (v).....	14
Anf. 14 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	14
9 § Hänvisning av ärende till utskott	15
Ajournering.....	15
Återupptagna förhandlingar	15
10 § Anmälan och hänvisning av motioner till utskott.....	15
11 § Bordläggning.....	16
12 § Anmälan om interpellationer	16
13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	17
14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	18
15 § Kammaren åtskildes kl. 17.01.	19